

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen om stats- budgeten för 2015

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 regeringens proposition om statsbudgeten för 2015 (RP 131/2014 rd) till finansutskottet för beredning. På grundval av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har kulturutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Rauno Anttila, överdirektör Riitta Kaivosoja, direktör Kirsi Kangaspunta, undervisningsråd Jorma Karhu, överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen och direktör Matti Väisänen, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Liisa Winqvist, arbets- och näringsministeriet
- direktör Jorma Kauppinen, enhetschef Sirkka-Liisa Kärki, förvaltningsdirektör Matti Lahtinen och undervisningsråd Heikki Sederlöf, Utbildningsstyrelsen
- specialsakkunnig Riitta Moisander, Södra Savolax konstkommission
- ordförande Tuire Hindikka, Norra Karelens konstkommission
- direktör Minna Sirnö, Centret för konstfrämjande
- ordförande Samu Forsblom, Norra Österbottens och Kajanalands konstkommission
- ordförande Kari Levola, Egentliga Finlands konstkommission

- expert Marita Aho, Finlands Näringsliv rf
- specialsakkunnig Olavi Arra, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- utbildningspolitisk ombudsman Ida Mielityinen, Akava rf
- utbildningschef Mikko Koskinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- specialsakkunnig Lieselotte Eskelinen, specialsakkunnig Kurt Torsell och specialsakkunnig Päivi Väisänen-Haapanen, Finlands Kommunförbund
- ordförande Otto Ahoniemi, Finlands Gymnastförbund rf
- generalsekreterare Olli Joensuu, Finlands Ungdomssamarbete - Allians
- ordförande Riikka Lindroos, Finlands rektorer
- ordförande Aaro Harju, Fritt bildningsarbete rf.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- Regionförvaltningsverket i Norra Finland
- Sydöstra Finlands närings-, trafik- och miljöcentral
- Mellersta Finlands närings-, trafik- och miljöcentral
- Nylands närings-, trafik- och miljöcentral
- Helsingfors stad
- Jyväskylä stad
- Tammerfors stad

- Åbo stad
- Vanda stad
- Förbundet för studerandekårer vid yrkes-
högskolorna i Finland rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK
rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Läscentrum
- Utbildningsstyrelsens personalorganisatio-
ner
- Sanasto rf
- Blåbandsförbundet i Finland rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralför-
bund - SAKKI rf
- Fackorganisation för konst- och kultursek-
torn TAKU rf
- representanter för personalen vid Centret
för konstfrämjande
- Teatteri- Ja Mediatyöntekijöiden liitto.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Kulturutskottet tar i det här utlåtandet ställning till vissa centrala funktioner som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde och till finansieringen av dem enligt statsbudgeten. Kulturutskottet anser att de utbildnings- och vetenskapspolitiska målen i budgetpropositionen är ytterst välmotiverade och eftertraktansvärda. Men de nödvändiga sparbetingen i statsfinanserna till följd av den svaga ekonomiska situationen försvagar möjligheterna att nå målen i avgörande grad.

Beredningen av kulturutskottets utlåtande försvårades av att en betydande del av de centrala propositionerna som hänför sig till utvecklingen av förvaltningsområdets verksamhet fortfarande är under beredning och att utskottet därför inte har tillräckligt tillräckliga förutsättningar att för sitt eget förvaltningsområde bedöma anslagens faktiska tillräcklighet och i synnerhet sparåtgärdernas effekter på kommande verksamhet. Bedömningen försvåras också av de till budgeten hänförliga tilläggen och avdragen som delvis kompenserar för varandra och vilkas slutresultat särskilt i fråga om ändringarnas verkningar förblir oklara. Kulturutskottet vill i sammanhanget påminna om det uttalande som ingick i riksdagens skrivelse (RSk 20/2014 rd) som gavs som svar på statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2015—2018 (SRR 4/2014 rd). Riksdagen förutsatte att regeringen i samband med reformer på förhand gör allsidiga och omsorgsfulla bedömningar av kon-

sekvenserna innan den lägger fram propositioner eller fattar andra beslut. Detta uttalande är ytterst viktigt, menar kulturutskottet.

Särskilt med tanke på undervisningens och utbildningens tillgänglighet, kvalitet och genomslag anser kulturutskottet att det är ytterst oroväckande med de alltför stora och kumulerande totalbesparingar som drabbat undervisning och forskning sedan 2012 och som alltjämt fortgår. Enligt ett sakkunnigyttrande skärs resurserna för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde ner med över 10 procent under innevarande regeringsperiod. Kulturutskottet vill påpeka att de besparingar som föreslås för undervisning och även forskning drabbar grunden för de unga åldersklassernas framtida kompetens. De främjar inte på något sätt målet att Finland ska vara världens mest kunniga folk år 2020 utan försvagar tvärtom grunden för det kunskapskapital, dvs. världens främsta undervisning, som utgör grunden för förhoppningar och förväntningar om en bred kunskapspotential, en vetenskap på hög nivå och kommersiellt betydande innovationer.

Kulturutskottet vill betona att lagstiftningen för undervisningen innehåller ganska få lagbaserade och på så sätt för kommunerna bindande normer som skulle garantera att undervisningen räcker till och håller en tillräcklig nivå. Det gör det uppenbart lättare att rikta stora sparåtgärder till undervisningen jämfört med social- och hälsovården som är mångfalt mer reglerad. Kommunerna anordnar nästan all förskoleundervis-

ning och grundläggande utbildning, största delen av gymnasieutbildningen samt en betydande del av yrkesutbildningen. Statsandelen för kommunal basservice förslås bli nedskuren till ca 25 procent. Effekten av de nedskurna statsandelarna på utbildningstjänsternas kvalitet blir beroende på enskilda kommuners beslut och möjligheter att mer än förr finansiera tjänsterna genom skatte- och avgiftsinkomster samt upplåning.

Enligt utredning till utskottet innebär nedskärningarna av statsandelarna för kommunal basservice sedan 2012 en minskning i statsandelar med ca 1,4 miljarder euro 2015 jämfört med nivån före nedskärningarna och tillsammans med nedskärningarna inom undervisnings- och kulturtjänster uppgår minskningen redan till över 1,5 miljarder euro.

Det är helt nödvändigt, menar kulturutskottet, att i fortsättningen ytterligare omvärdera inte bara de konkreta sparmålen utan också systemet med statsandelen för basservice som helhet i fråga om undervisningen och undervisningslagstiftningens bindande verkan i relation till finansieringen av verksamheten. Utskottet konstaterar att alternativet till en striktare normstyrning är en mer omfattande användning av fakultativ statlig finansiering som är bunden till sitt användningssyfte. Ett gott exempel på det är finansieringen för bättre utbildning, som använts för att göra undervisningsgrupperna mindre.

Om budgetpropositionen

Regeringen föreslår ett anslag på 6,8 miljarder euro för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde 2015. Anslagen för huvudtiteln stiger jämfört med 2014 års anslagsnivå med 186 miljoner euro vilket huvudsakligen beror på att finansieringen av yrkeshögskolorna överförs till staten.

Huvudtitelns finansiering skärs ner med ca 100 miljoner euro vilket drabbar bl.a. gymnasieutbildningen, den grundläggande yrkesutbildningen, den yrkesinriktade vuxenutbildningen, finansieringen av yrkeshögskolorna, statsandelen för anläggningskostnaderna för skolor, finansieringen av det fria bildningsarbetet samt

kostnaderna för kulturförvaltning och kulturtjänster. Av sparåtgärderna nämner utskottet särskilt nedskärningar på 21,5 miljoner euro av statsandelarna för gymnasierna enligt rambeslutet och nedskärningarna på 59 miljoner euro av statsandelarna för allmänbildande utbildning. Statsandelarna för grundläggande yrkesutbildning minskas enligt ramarna med ca 26 miljoner euro och statsandelarna för yrkesutbildning minskas med 6 miljoner euro.

Statsandelarna för anläggningskostnaderna för skolor överförs till momentet för statsandelar för kommunernas basservice och från 2015 deltar staten inte längre i att finansiera nya kommunala anläggningsprojekt. Utskottet vill poängtera att indragningen av finansieringen för anläggningskostnader kan medföra problem särskilt för små kommuner med ansträngd ekonomi samt för privata utbildningsanordnare. Utskottet ser det som viktigt att i fortsättningen följa hur indragningen av statens separata finansiering av anläggningsprojekt inverkar t.ex. på hur finansieringen räcker till för att reparera mögelskadade skolor.

Kulturutskottet konstaterar att trots de ovan nämnda besparingarna innehåller budgetförslaget vissa positiva punkter och förbättringar till det rådande läget. Utskottet välkomnar medlen för att förbättra den grundläggande utbildningen (17,3 miljoner euro), liksom även satsningarna för att förbättra förutsättningarna för elever med specialbehov att gå i skola (10 miljoner euro), utvidgning av språkbadsundervisningen (3 miljoner euro) och utveckling av specialundervisningen (7,3 miljoner euro). Genomförandet av ungdomsgarantin stöds och satsningar riktas till utbildning för vuxna som saknar examen efter grundskolan samt väglednings- och rådgivningstjänster (10 miljoner euro), temporär ökning av antalet nybörjarplatser vid högskolor (18 miljoner euro) och genomförande av nya specialiseringsutbildningar vid högskolor (4 miljoner euro). Dessutom är det ytterst positivt att finansieringen av gymnasiernas specialuppdrag inte halveras 2015.

Utskottet finner det helt nödvändigt att det i slutskedet av beredningen av de aktuella omfat-

tande utbildningspolitiska reformerna ytterligare omvärderas hurdan finansiering som behövs för att verkställa reformerna i förhållande till regeringens budgetförslag för 2015 i utbildningsanslagen för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Vid behov bör finansieringsbehovet granskas också i samband med eventuella tilläggsbudgetförslag 2015.

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande tar in ett utlåtande där det förutsätter att regeringen utreder vilken tilläggsfinansiering som behövs för att verkställa de fortfarande aktuella omfattande utbildningspolitiska reformerna och att regeringen fögar den tilläggsfinansiering som behövs till en tilläggsbudget för 2015.

Kulturutskottet konstaterar dessutom att kortvarig projektfinansiering i viss mån kan kompensera för besparingar och främja utvecklingen av verksamhetens kvalitet och kostnadseffektivitet. Enligt utredning till utskottet ger finansiering i form av projektfinansiering inte nödvändigtvis förändringar i den bestående verksamheten vilket innebär att den slutgiltiga utveckling av verksamheten som är projektets syfte inte blir genomförd. Utskottet ser det som viktigt att fördelarna och problempunkterna med utvecklingsfinansiering av projekttyp utvärderas för att säkerställa att de resultat eller förbättringar som projektet ger bättre än nu kan utnyttjas fullt ut.

Gymnasieutbildning

Kulturutskottet uttrycker i synnerhet oro över gymnasiernas ställning i korstrycket mellan de besparingar som föreslås i budgeten och reformerna av gymnasiernas verksamhetsmässiga innehåll och nätverket av anordnare.

Moment 29.10.30 i budgetpropositionen för 2015 (Statsandel och statsunderstöd för den allmänbildande utbildningen) minskar sammanlagt med knappa 103 miljoner euro. I fråga om gymnasieutbildningen minskas statsandelarna med sammanlagt 102,8 miljoner euro och ökas med 4,7 miljoner euro. Av minskningen beror

80,8 miljoner euro på en ökning av kommunernas finansieringsandel då yrkeshögskolorna helt och hållet blir statsfinansierade. En andel som motsvarar ökningen av statens utgifter på grund av finansieringsreformen för yrkeshögskolorna ökar kommunernas lagstadgade finansieringsandel i fråga om finansieringen av andra stadiet och basservicen. Ökningen av kommunernas finansieringsandel ändrar kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna så att statens faktiska finansieringsandel av finansieringen av gymnasieutbildningen i fortsättningen är ca 31 procent medan den 2014 är ca 42 procent.

I enlighet med statens rambeslut blir finansieringen av gymnasieutbildningen i 2015 års budgetproposition föremål för nedskärning av statsandelen på 22 miljoner euro. I priserna per enhet för gymnasieutbildningen görs också en indexhöjning som motsvarar ändringen i kostnadsnivån. Totalt minskar det pris per enhet som utgör grunden för finansieringen av gymnasieutbildningen från 2014 till 2015 med ca 7,73 procent. I budgetpropositionen beräknas också de statliga åtgärdernas effekter på kommunernas och samkommunernas ekonomi. Beräkningen visar att nettoeffekten i fråga om kommunernas och samkommunernas gymnasieutbildning är 28 miljoner euro. De kumulativa nedskärningarna i statsfinansieringen är enligt erhållen expertbedömning upp till 37 miljoner euro 2015.

Kulturutskottet anser att nedskärningarna för gymnasierna är ytterst oroväckande. Priset per enhet för gymnasiet minskas enligt utredning till utskottet från 6 425,98 euro till 6 004,44 euro per studerande. Utskottet vill betona att gymnasiet också hittills har genomfört utbildningsgarantin billigare och mer effektivt än någon annan utbildningsform. Utbildningen har avbrutits av endast 4 procent av dem som börjat och endast 1,5 procent av dem avlägger ingen examen på andra stadiet.

Kulturutskottet finner det uppenbart att sparbetingen för gymnasieutbildningen inverkar på anordnandet av utbildning i olika områden och på antalet verksamhetsställen. Omställningarna i nätverket av gymnasier inverkar på hur utbildningsgarantin för unga utfaller: ett lokalt gymna-

sium har för många unga varit ett relevant alternativ till en längre bort belägen yrkesutbildning jämte internatboende. Också inom stödet för skolresor ökar kostnaderna. Kulturutskottet anser fortfarande att det är ytterst angeläget att gymnasiestuderande i regel ska kunna bo hemma.

På många orter ordnas gymnasieutbildningen i samband med årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen. I så fall består undervisnings-skyldigheten för heltidsanställda ämneslärare av lektioner både i grundskolan och gymnasiet. Kulturutskottet varnar för att omläggningar i gymnasienätverket kan få konsekvenser för antalet behöriga ämneslärare i grundskolans övre klasser och således också för undervisningsarrangemangen och kvaliteten på undervisningen.

Kulturutskottet bedömer att besparingarna i gymnasieutbildningen får direkta återverkningar i undervisningen eftersom kostnaderna för gymnasieutbildning huvudsakligen består av personalkostnader. Gruppstorleken ökar särskilt i fråga om obligatoriska kurser. En del av de nationella fördjupande kurserna genomförs inte i små grupper utan snarare som samarbete mellan gymnasierna eller självständigt. Undervisningen i B2- och B3-språk kan ordnas mångsidigt som närundervisning främst i stora gymnasier. Fördjupande eller tillämpande kurser i enskilda skolor erbjuds mindre än förr och den mängd studerande som krävs för att anordna kursen ökar.

Kulturutskottet vill betona att regionala skillnader i anordnandet av gymnasieutbildning inte får bli betydande till följd av de framtida reformerna. Utskottet understryker ytterligare att det krävs omsorgsfullt övervägande vid beredningen av den innehållsliga reformen av nätet av utbildningsanordnare och finansieringssystemet inom gymnasieutbildningen inklusive specialiseringsgymnasier.

Ungdomsgarantin och utbildningsgarantin

Ungdomsgarantin trädde i kraft den 1 januari 2013. Den ska säkerställa att de unga finner en väg till utbildning och jobb och på så sätt blir

delaktiga i samhället. Garantin ska ge unga under 25 år och nyutexaminerade under 30 år utbildnings-, praktik-, verkstads-, rehabiliterings- eller arbetsplats inom tre månader från det att de blev arbetslösa. Ungdomsgarantin har genomförts inom olika förvaltningsområden. Under arbets- och näringsministeriets ledning har undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, utbildningsstyrelsen, Kommunförbundet, folkpensionsanstalten, arbetsmarknadsorganisationerna och Allians rf bildat arbetsgruppen NYT som koordinerar samarbetet. Metoder för att genomföra garantin har varit utbildningsgarantins åtgärder, kompetensprogrammet för unga vuxna, arbetskrafts- och näringsstjänster för unga, rehabiliteringstjänster inklusive kommunernas social- och hälsovårdstjänster samt andra individuella tjänster för unga såsom uppsökande ungdomsarbete och verkstäder för unga.

Med avseende på utbildningsgarantin som ligger på undervisnings- och kulturministeriets ansvar är det enligt utskottets bedömning ytterst välkommet att den allmänbildande utbildningen i budgetpropositionen får ett tillägg på 7,3 miljoner euro för att förhindra avhopp från skolan och för att utveckla den grundläggande utbildningen. Men tillägget kan inte som sådant i kvantitativt hänseende kompensera för att den totala nivån på finansieringen av grundläggande utbildning sjunker. Enligt utredning till utskottet förbättrar budgetpropositionen inte med avseende på ungdomsgarantin nödvändigtvis kompetensnivån hos dem som går ut grundskolan. De grundskolgångna som inte efter den grundläggande utbildningen har tillräckligt med kompetens och färdigheter för fortsatta studier kan rentav bli fler.

Det är ytterst positivt, anser kulturutskottet, att genomförandet av utbildningsgarantin fortgår genom att de unga reserveras ett tillräckligt utbud på yrkesutbildning i hela landet. Enligt utredning till utskottet borde det finnas tillräckligt med studieplatser med avseende på utbildningsgarantin, men regionala skillnader finns fortfarande. Av de sökande som gick ut grundskolan eller årskurs tio 2014 hade 98,8 procent enligt

augusti månads statistik fått studieplats antingen inom yrkesutbildning, gymnasium eller förberedande utbildning.

Ungdomsgarantin genomförs genom att vidareutveckla antagningsprocessen, introducera ett nytt koncept för utbildning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning, utveckla modellerna för att avlägga grundexamen och skapa flexibilitet i utbildningsgången samt genom att fortsättningsvis utvidga och skapa mångfald i modeller för arbetsintensiva studier. Utskottet stöder dessa utvecklingsåtgärder.

Med avseende på utbildningsgarantins utfall medför de stora nedskärningarna i anslagen till yrkesutbildningen problem som försvårar genomförandet av en högkvalitativ utbildning särskilt när det gäller krävande studerande. Att bli antagen är inte nog om det inte under utbildningens gång kan erbjudas tillräckligt med undervisning och handledning som stöd för examen. Kulturutskottet hyser oro särskilt för att det inte finns tillräckliga resurser för närundervisning. Utskottet vill också understryka betydelsen av tillräckliga resurser för studerandehälsovård särskilt för dem som på grund av personliga problem har svårt att avlägga examen.

Budgetpropositionen upptar för vuxenutbildning statsunderstöd för att främja läroavtalsutbildning för unga, för läroavtalsutbildning med stödperson och annan utveckling högst 5,8 miljoner euro, statsunderstöd för höjd utbildningsersättning högst 5 miljoner euro, statsunderstöd för utbildning av arbetsplatshandledare högst 2,5 miljoner euro och för kompetensprogrammet för unga vuxna 47,5 miljoner euro. Utskottet stöder helhjärtat dessa satsningar.

Utskottet vill betona att läroavtalsutbildning är en erkänt mycket krävande utbildningsform för de studerande. De flesta som kommer direkt från grundläggande utbildning behöver i lärlingskapsutbildningen ett mycket starkt stöd och tät handledning, annars främjar tiden på arbetsplatserna inte lärandet, och följden blir avbrott. Utskottet understryker modellerna med läroavtal med stödperson för dem som upplever svårigheter med läroavtalsutbildning.

Ungdomsgarantin genomförs inom ungdomstjänster främst i form av stöd för verkstäder och uppsökande ungdomsarbete. För det reserveras totalt 27 miljoner euro varav 6 miljoner euro i form av tippningsvinstmedel. Av extra inkomstföring av tippningsvinstmedel riktas 0,75 miljoner euro till ungdomstjänster för sysselsättning av unga. Verkstäder för unga och uppsökande ungdomsarbete har enligt utredning till utskottet gett goda resultat och förmått hjälpa unga som söker en karriär och en riktning i livet.

Utskottet vill betona betydelsen av förebyggande ungdomsarbete för att förebygga utslagning, och vikten av rehabiliteringstjänster för unga. Utbildningsgarantin hjälper inte de unga som först behöver rehabilitering, om sådan inte går att få. Utskottet ser det som viktigt att i fortsättningen mer än nu ge också organisationer inom tredje sektorn möjligheter att i ökande utsträckning delta i att genomföra ungdomsgarantin.

Kulturutskottet vill betona att ungdomsgarantin och utbildningsgarantin som en väsentlig del av den ska uppfattas seriöst och långsiktigt. De ovan beskrivna besparingarna bl.a. i utbildning på andra stadiet, allmänbildande utbildning och yrkesutbildning hotar utfallet av utbildningsgarantin både kvalitativt och kvantitativt. Ungdomsgarantin ska ses som ett löfte över valperioderna till de unga generationerna om att var och en av dem ska beredas en egen och värdefull plats i samhället. Satsningarna på ungdomsgarantin återbetalar sig mångfaldigt i form av lägre kostnader på grund av långvarig utslagning.

Fritt bildningsarbete

Enligt budgetpropositionen för nästa år stödjer staten läroanstalter inom fritt bildningsarbete genom statsandelar och statliga stöd med ca 156 miljoner euro per år. Jämfört med årets budgetanslag innebär det en minskning på 8,5 miljoner euro, dvs. 5,1 procent. Statsrådet har beslutat om en nästan lika stor nedskärning för 2017. Dessutom minskar kommunerna sitt stöd för medborgarinstitut och sommaruniversitet.

Enligt utredning till utskottet har nedskärningarna i statsstödet drivit många läroanstalter i stora svårigheter, och flera liknande fall följer. Redan nu genomförs samarbetsförhandlingar vid folkhögskolor och försäljning av fastigheter diskuteras. Det beskriver konkret läroanstalternas ekonomiska misär. Alla läroanstalter har tvingats anpassa sin verksamhet på grund av krympande offentliga stöd, och anpassningsåtgärderna ökar under kommande år. Ny personal kan inte anställas i stället för dem som avgår med pension eller annars lämnar jobbet. Utskottet understryker att en minskning av utbildningstjänsterna inom fritt bildningsarbete inte motsvarar efterfrågan på utbildning bland medborgarna.

Läroanstalterna finansierar en betydande del av sitt utbildningsutbud genom kursavgifter. När stödet från stat och kommuner minskar måste kursavgifterna höjas, kursutbudet inskränkas och utbildningsplatserna minskas. Utskottet ser denna utveckling som ytterst beklaglig eftersom den i praktiken kan leda till sämre regional jämlikhet och att de som har det sämre ställt ekonomiskt kan bli utslagna från vägen till ett livslångt lärande. Nu är hotbilden den att de som har det största behovet av mer utbildning lämnas utanför. Reformerna minskar också enligt utredning till utskottet den betydelsefulla integrations-, språk- och kulturutbildning som läroanstalterna inom fritt bildningsarbete erbjuder invandrare.

Enligt ett sakkunnigyttrande har folkhögskolorna och medborgarinstituten fått ett särskilt anslag på sammanlagt 2 miljoner euro per år för att genomföra ungdomsgarantin. Kulturutskottet anser det vara viktigt att också kompetensen och lärmiljöerna hos läroanstalterna inom fritt bildningsarbete utnyttjas mer än nu för att anordna utbildning som hänför sig till ungdomsgarantin. Utskottet framhåller att värdet i fritt bildningsarbete inte enbart ligger i studieprestationer utan i ett mer omfattande bildningsarbete samt i att lägga grunden för ett livslångt lärande och ett demokratiskt medborgarskap.

Utbildningsstyrelsen

Flera aktuella utbildningspolitiskt viktiga reformer medför enligt utredning till utskottet mer arbete och större ansvar för Utbildningsstyrelsen. Med hänsyn också till de tidigare besluten samt de nuvarande och nya uppgifterna finns det ett klart underskott i anslagen för Utbildningsstyrelsens omkostnader och i andra anslag som tilldelats Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen måste 2015 anpassa sina utgifter med 2,6 miljoner euro. Utbildningsstyrelsen har inlett samarbetsförhandlingar där utgångsläget är en minskning med 60 årsverken.

Kulturutskottet ser Utbildningsstyrelsens situation som ytterst oroväckande särskilt i det rådande läget då stora reformer bereds t.ex. i fråga om utbildningen på andra stadiet. Utbildningsstyrelsen ansvarar i praktiken i hög grad genom anvisningar, styrning och utbildning för det praktiska genomförandet av de utbildningspolitiska reformerna så att de genomförs i hela landet med rättvis fördelning och hög kvalitet. Utbildningsstyrelsen har enligt utskottets bedömning haft ett betydande inflytande på att en hög nivå och en jämn kvalitet på utbildningen har gått att bibehålla också under ekonomiskt svåra tider. Kulturutskottet förutsätter att Utbildningsstyrelsens anslag i 2015 års budget höjs tillräckligt.

Centret för konstfrämjande

Centret för konstfrämjande grundades i början av 2013 och fortsätter den verksamhet som har bedrivits av Centralkommissionen för konst, som grundades 1968. I sitt betänkande (KuUB 3/2012 rd) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Centret för konstfrämjande och till lagar om ändring av lagen om statens konstnärsstipendier och lagen om utveckling av regionerna (RP 52/2012 rd) betonade kulturutskottet att de regionala konstkommissionernas expertis bör kunna nyttiggöras på bred front inom regional utveckling. Därför bör de regionala verksamhetsställena kunna bistå de regionala konstkommissionerna i bevakningen av konstnärlig verksamhet i regionen. I sitt betän-

kande ansåg utskottet att det inte är motiverat att minska antalet regionala verksamhetsställen.

Enligt utredning till utskottet har Centret för konstfrämjande på grund av knappa anslag genomfört samarbetsförhandlingar under innevarande år. De väntas leda till personalminskning och till att två filialer dras in. Behovet av minskning beror dels på ett sparmål på 410 000 euro i 2014 års budget, dels på ytterligare ett sparmål på 170 000 euro i 2015 års budgetförslag. Verksamhetsanslaget till Centret för konstfrämjande är enligt erhållen utredning ca 400 000 euro mindre än beräkningen över 2014 års utgifter.

Kulturutskottet förnyar sin ståndpunkt i ovan nämnda betänkande om betydelsen av regionala verksamhetsställen för Centret för konstfrämjande för de regionala konstkommissionernas arbete och för det lokala konstfrämjandet. Kultur-

utskottet anser det vara ytterst viktigt att det uppskattas på nytt om verksamhetsanslagen för Centret för konstfrämjande är tillräckliga.

Ställningstagande

Kulturutskottet anför

att moment 29.01.02 ökas med tillräckliga anslag för att trygga Utbildningsstyrelsens nödvändiga verksamhetsförsättningar,

att moment 29.10.30 ökas med tillräckliga anslag för att trygga anordnandet av gymnasieutbildningen och

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 17 oktober 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf

Sanna Lauslahti /saml
Silvia Modig /vänst
Mika Niikko /saf (delvis)
Mikaela Nylander /sv
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent
Pauliina Viitamies /sd
ers. Merja Mäkisalo-Ropponen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Bildningen och utbildningen utgör grundpelarna i välfärdssamhället. Statsminister Stubbs regering fortsätter i likhet med sina föregångare en aldrig tidigare skådad utarmning av bildningspolitiken. Regeringens ambition att göra finländarna till världens kunnigaste folk fram till 2020 kämpar i en hård motvind. Nu görs kraftiga nedskärningar, och undervisnings- och kulturministeriets statsandelsindex har frusits. Räkningen blir mycket större än besparingarna.

Nedskärningslinjen från vårens rambeslut fortgår i nästa års budget. Nedskärningarna slår till värst mot utbildningen på andra stadiet, men också mot den grundläggande utbildningen, finansieringen av yrkeshögskolorna, statsandelen för anläggningskostnaderna för skolor, finansieringen för fritt bildningsarbete samt finansieringen för teatrar, orkestrar och museer. Centern kan inte acceptera dessa nedskärningar.

De bildningsmässiga grundläggande rättigheterna måste tryggas

Regeringen fortsätter att bryta ner finansieringsbasen för den kommunala servicen. Centern hyser oro för nedskärningarna av statsandelarna till kommunerna. Statsandelen för basservicen föreslås bli sänkt från 29,57 till 25,42 procent. Ändå ökar antalet användare, dvs. barn i dagvård, förskola och grundläggande utbildning. Regeringen är i färd med att nästa år påföra kommunerna nya och tyngre uppgifter vars kalkylmässiga kostnader och statsandelar den dimensionerar i underkant. Också detta ökar kommunernas kostnadsbörda.

Det ekonomiska läget under de närmaste åren medför ingen lättnad i den kommunala ekonomin; kommunernas framtidsutsikter är mycket dystra. Regeringen har anpassat statens ekonomi genom att skära ner statsandelen för kommunal basservice med 1,5 miljarder euro åren 2012—2015. Regeringen låter samvetslöst de

som har allra störst behov av kommunala tjänster, dvs. barn, unga, sjuka och äldre, betala för den misslyckade finanspolitiken. Verkningarna märks i form av höjd kommunalskatt, bortgallrade tjänster och permitterad och uppsagd personal, bl.a. lärare. I sin nedskärningsiver är det dock skäl för regeringen att komma ihåg att statsmakten i sista hand är ansvarig för att de grundläggande sociala och kulturella rättigheterna tillgodoses.

Finansieringen för anläggningsprojekt upphör

Regeringen har beslutat slopa finansieringen av projekt för anläggning av läroanstalter. Det minskar renoveringarna med cirka 22 miljoner euro, vilket försämrar kommunernas möjligheter att renovera skolor och daghem med inne-luftsproblem. Centern har föreslagit ett flerårigt program för att åtgärda problemen med dålig inomhusluft. Centerns grupp i kulturutskottet förutsätter att läroanstalterna hålls i skick också i fortsättningen och att tillräckliga resurser anslås för att förebygga hälsoproblem.

Den jämlika gymnasieutbildningen hotad

Nedskärningarna i finansieringen för gymnasierna är ett hinder för att uppdatera gymnasieutbildningen och höja kvaliteten. För innevarande år har finansieringen skurits ner med 15 miljoner euro. För detta år minskade priset per enhet för gymnasiet med 4,2 procent. I nästa års budget skärs det i pengarna till gymnasierna med ytterligare 22 miljoner euro. Utvecklingen av priset per enhet för gymnasiet från 2013 till 2015 års proposition har varit drastisk: 6 704,40 euro/studerande (2013), 6 425,98 euro/studerande (2014) och 6 004,52 euro/studerande 2015. Det betyder under två år en nedskärning på över 10 procent av en redan knapp finansiering. Gymnasieutbildningen är fördelaktig och mycket kost-

nadseffektiv. Förvaltningen är redan lätt och det finns knappast marginaler för ytterligare sparande. Därför är nedskärningarna för gymnasiet förödande. Undervisningsgrupperna växer, valfriheten minskar och utbildningens kvalitet äventyras. Centern accepterar inte en så drastisk sanering av gymnasieutbildningen.

Skolnätet på andra stadiet glesnar

Undervisnings- och kulturministeriets mål är att handlägga på nytt alla beviljade tillstånd att ordna gymnasieutbildning. De gymnasier som inleder sin verksamhet 2017 enligt nya tillstånd väntas vara betydligt större än nu. Det betyder i praktiken lapp på luckan för mindre gymnasier, ofta belägna i glesbygdsområden. Därigenom mister orten också kompetenta ämneslärare i grundskolans högre årskurser, eftersom dessa ofta också undervisar på gymnasiet.

Utbildningen på andra stadiet utsätts inom ramperioden för nedskärningar på totalt 260 miljoner euro. Finansieringen och nätverket av anordnare på andra stadiet läggs om så att antalet anordnare halveras och finansieringen täcker tre år. Gymnasier med särskilda utbildningsuppgifter får en sämre ställning än tidigare. Inom yrkesutbildningen slopas nu finansieringen av specialläroanstalter.

Regeringens nedskärningar i finansieringen och överföringen av tusentals nybörjarplatser inom yrkesutbildningen från landskapen till huvudstadsregionen är brutala åtgärder som centraliserar utbildningen till tillväxtorterna. Regeringen kör ned en av grundpelarna för hela det finländska samhället — vårt heltäckande skolnätverk. Nybörjarplatserna inom yrkesutbildningen minskar med nästan två tusen mellan 2013 och 2016. Samtidigt ökar antalet nybörjarplatser i Nyland med 3 500, vilket betyder att minskningen av nybörjarplatserna i övriga Finland är över 5 000. De kraftigaste nedskärningarna drabbar östra och norra Finland. I östra Finland försvinner 1 870 och i norra Finland 1 350 platser. Det är nästan en tiondedel av vardera regionens nybörjarplatser.

Centerns riksdagsledamöter kräver att regeringen också i fortsättningen sörjer för att nätverket av läroanstalter på andra stadiet täcker hela Finland, att specialgymnasiernas förutsättningar tryggas och att tilläggsfinansieringen av små gymnasier bevaras. Det måste också i framtiden vara möjligt att bo hemma när man studerar vid en skola på andra stadiet.

Verksamhetsförutsättningarna för universiteten och yrkeshögskolorna måste säkras

Regeringen skär under denna valperiod ner medlen för utbildning med ca 1,5 miljarder euro. Då finns det inga motiveringar för att i stället för nedskärningarna tilldela andra objekt mer pengar. I budgetpropositionen för 2015 har statsmakten beredskap att ge universiteten tre gånger så mycket i kapital som det privata kapital som universiteten samlar in, dock högst 150 miljoner euro. Medelinsamling som ger rätt till statlig medfinansiering genomförs på ett sätt som ska definieras närmare åren 2014—2016 så att besluten om medfinansiering fattas vid ett och samma tillfälle 2016. Trots att den rekapitalisering som regeringen utlovat ännu inte syns i 2015 års budget kan vi dra slutsatsen att kalkylmässigt en tredjedel av summan, dvs. 50 miljoner euro, gäller 2015. Det handlar om en överföringsskuld som betalas 2016.

Basfinansieringen av universiteten minskar och inbesparingarna drabbar undervisningen. De olika universiteten befinner sig i en ojämlig ställning när det gäller tillgången till konkurrensutsatt forskningsfinansiering. Universitet med en stark forskningsprofil klarar sig bra i omfördelningen av pengarna, medan andra universitet direkt får betala fiolerna. Läget skapar oro i universitetsvärlden.

Regeringen har under valperioden tagit cirka 350 miljoner euro av yrkeshögskolorna. Det har lett till minskat antal nybörjarplatser och ett glesare nät av yrkeshögskolor. Jämfört med 2011 har antalet nybörjarplatser på yrkeshögskolorna minskat med totalt 2 030. Nedskärningarna har drabbat varje högskola i Finland, men främst drabbar de ändå de mindre yrkeshögskolorna i

landskapen. Centerns riksdagsledamöter menar att det måste finnas en yrkeshögskola i varje landskap också i fortsättningen.

Centerns riksdagsledamöter understryker att verksamhetsförutsättningarna för universiteten och yrkeshögskolorna måste säkras. Basfinansieringen får inte sänkas och den konkurrensutsatta forskningsfinansieringen får inte tas från basfinansieringen.

Folkhögskolorna och det fria bildningsarbetet främjar ungdomsgarantin

En färsk utredning av statens revisionsverk visar att målen för ungdomsgarantin för det första året inte har nåtts. Antalet arbetslösa ungdomar ökade jämfört med året innan. Regeringen har förvärrat situationen genom att skära bort hundratals miljoner euro från utbildningen och andra tjänster för ungdomar. Var och en av de 50 000 utslagna ungdomarna kostar under årens lopp samhället i genomsnitt 1,2 miljoner euro. Vi sitter således med en tickande tidsinställd bomb på 60 miljarder euro. Att satsa på ungdomar är både humant och ekonomiskt ett hållbart beslut.

Folkhögskolorna och det fria bildningsarbetet har en viktig roll i genomförandet av ungdomsgarantin. Det har regeringen likväl inte insett. Av de cirka 5 000 unga som — enligt statistiken — efter grundskolan inte fortsätter i utbildning som leder till examen får i dag hela 2 000 grundskolans påbyggnadsundervisning vid en folkhögskola (tionde klassen i folkhögskola) och på utbildningslinjer som erbjuds inom det fria bildningsväsendet. I statistiken tas dessa ungdomar inte upp bland dem som går en examensinriktad utbildning, trots att de studerar på heltid. Genom att dirigera resurser som reserverats för ungdoms- och utbildningsgarantin till folkhögskolorna kunde vi omedelbart få åtskilliga hundra eller rentav ett tusental nya utbildningsplatser runtom i landet. Regeringens budgetförslag för nästa år innebär dock att det fria bildningsarbetets, däribland folkhögskolornas, möjligheter att uppfylla ungdomsgarantin försvagas avsevärt. Centerns utskottsgrupp kräver att verksamhets-

betingelserna för folkhögskolorna säkras genom tillräckliga resurser.

Skattefria produktionsstöd för filmbolag

De finländska filmproducenterna är hårt ansatta. Det produktionsstöd som staten eller Finlands filmstiftelse betalar produktionsbolagen är en nästintill nödvändig förutsättning för den finländska filmen. För tillfället uppgår produktionsstödet i sin helhet till ca 20 miljoner euro per år. Tills vidare har produktionsstödet till filmproducenter fastställts som skattefri inkomst. I statsbudgeten för 2015 jämte propositionen framställs dock att skattefriheten ska utgå. Det beräknas inbringa staten 4 miljoner euro per år. Bakgrunden är antagandet att filmproduktionsbolagen producerar lika mycket eller mer i vinst jämfört med vad de får i offentligt produktionsstöd.

Så är ändå inte fallet. Beskattningen skulle inte gälla alla stöd som filmstiftelsen delar ut och som prognosen på 4 miljoner euro baserade sig på. Beskattningen skulle endast gälla 0,2—5 procent av de erhållna stöden eftersom skatten endast betalas på företagsvinster. I stället för skatteinkomster på fyra miljoner euro väntas endast några tiotusentals- eller hundratusentals euro.

Finansieringen av bibliotekens anläggningsprojekt får inte skäras ner

Biblioteksväsendet spelar en stor roll för allmänbildningen i Finland. Staten riktar årligen 5 miljoner euro till anläggning av bibliotek. Kommunerna får sammanlagt cirka 9 miljarder euro i statsandel per år. Om statsbidragen för anläggning av bibliotek inte öronmärks, kommer kommunerna att upphöra med biblioteksrenoveringar, nybyggnader och anskaffning av biblioteks-bussar. Att anslaget har varit separat har borgat för att kommunerna sköter om biblioteksservicen. Om finansieringsreformen genomförs, drunknar de fem miljonerna i den övriga statsandelsmassan; lockelsen att använda pengarna för andra investeringar är stor. Centerns grupp i kul-

turutskottet accepterar inte att finansieringen av projekt för anläggning av bibliotek slopas.

Avvikande mening

Vi anser

att finansutskottet bör beakta det ovan sagda.

Helsingfors den 17 oktober 2014

Inkeri Kerola /cent
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Sannfinländarna ser sig föranledda att lämna en avvikande mening angående kulturutskottets utlåtande om budgeten. I regeringsprogrammet sägs det att Finlands viktigaste ekonomiska framgångsfaktor är kunniga och välmående människor. Ändå skär budgetpropositionen för 2015 ner omkring 100 miljoner euro i utbildningen. Sannfinländarna anser att utbildningen och den finländska kulturen kräver större satsningar än det som föreslås i budgeten för att samhällets utveckling, bildning och välfärd samt internationella konkurrenskraft inte ska äventyras.

Att satsa på småbarnspedagogik borgar för framtida framgång

Lagen om småbarnspedagogik ska enligt preliminära uppgifter lämnas till riksdagen i december. Innehållet är ännu inte fastslaget, men i bästa fall möjliggör den en utveckling av barnomsorgen i en mer pedagogisk riktning. Att satsa på småbarnspedagogik är nationalekonomiskt förnuftigt: varje euro som placeras i småbarnspedagogik betalar sig tillbaka flerfaldigt i framtiden. Ett samhälle vars framgångskoncept är kompetens vinner på att satsa på att främja kompetensen. Små barn är av naturen motiverade att lära sig, och därför erbjuder det småbarnspedagogiska skedet en unik möjlighet att stödja lärande och behålla intresset för att ta in ny kunskap. En motivation som gått förlorad är svår att få igen. Genom småbarnspedagogikens metoder kan vi också förhindra generationsöverskridande utslagning. Mot bakgrunden av den informationen är det häpnadsväckande att det inte avdelas några som helst resurser för att verkställa lagen om småbarnspedagogik i 2015 års budget. Det ser ut som om ingenting kommer att förändras förutom namnet på lagen. I stället för tilläggsresurser får kommunerna tilläggskostnader eftersom för-

delningen av stödet för hemvård av barn mellan föräldrarna beräknas öka behovet av dagvårdsplatser.

Den grundläggande utbildningen utarmas

Barnombudsmannen låter förstå att likabehandling av barn och avgiftsfri grundläggande utbildning, som föreskrivs i grundlagen, inte genomförs för tillfället. Enligt barnombudsmannen kan skillnaderna mellan kommunerna i fråga om genomförd grundläggande utbildning uppgå till flera hundra timmar och i vissa skolor åläggs eleverna att ta med egna pekplattor och mobiltelefoner till undervisningen trots att den grundläggande undervisningen ska vara avgiftsfri för eleverna. Dessutom ökas tudelningen mellan goda och dåliga skolor vilket bidrar till hur den utbildningsmässiga jämställdheten utfaller. En bidragande orsak till kommunernas svårigheter att erbjuda grundläggande utbildning av god kvalitet är de ständiga nedskärningarna i kommunernas statsandelar med vilka undervisningen ska finansieras. Statsledningen har orsak att inse att ett kompetensbaserat samhälle inte vinner på att såga sin egen gren genom att skära i undervisningen.

För stora undervisningsgrupper är fortfarande ett problem i vårt land. Gruppstorleken påverkar inte bara elevernas och lärarnas välbefinnande utan också studieresultaten och skolfreden. Tillräckligt små undervisningsgrupper ger möjligheter till högkvalitativ och mer individuell undervisning och förbättrar studieframgången. För närvarande varierar gruppstorlekarna stort vilket innebär att eleverna är i ojämbördig ställning beroende på ort och skola. Trots det skärs det ner i stöd för bl.a. bättre kvalitet på utbildningen, mindre undervisningsgrupper och utbildningsmässig jämställdhet. Det är ett kortsiktigt beslut, anser sannfinländarna.

Det måste vara möjligt att gå i skola också på annat håll än i de största städerna

Sannfinländarna anser att det också i glesbygden måste gå att leva och bo, så följaktligen måste man kunna gå i skola också där. För att barn och ungdomar ska kunna ha skälig längd på skolvägen måste ett heltäckande nätverk av skolor upprätthållas. Skolorna får inte koncentreras för mycket till tillväxtcentrum och stora städer.

Systemet med finansiering av utbildningen på andra stadiet och reformen av nätverket av utbildningsanordnare väntas sänka statsbidragen. Med andra ord får skolorna mer finansieringsansvar och skolor kan till följd av detta bli indragna. Sannfinländarna godkänner inte att gymnasier och yrkesskolorna minskas utan att deras regionala betydelse är utredd. De som gått ut yrkesskolan stannar nämligen ofta kvar på orten och på så sätt kan yrkesskolornas läge ha en stor betydelse för arbetslivet. Vi måste likaså trygga verksamheten vid folkhögskolor, medborgar- och arbetarinstitut, studiecentraler, sommaruniversitet och idrottsutbildningscentrer runtom i landet. Deras verksamhet är av stor betydelse för de lokala invånarna och med hjälp av dem kan bl.a. medborgarnas kompetens, välbefinnande och allmänbildning främjas. Sannfinländarna vill i ett riksperspektiv betona betydelsen av att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för anordnare av utbildning på olika stadier för utfallet av ungdomsgarantin.

Kvaliteten på andra stadiets utbildning i fara

Sparbetingen hotar gymnasiernas och yrkesskolornas verksamhet. I fråga om gymnasierna ökar undervisningsgruppernas storlek och kursutbudet minskar. Utbildningens kvalitet lider således. Av nedskärningarna i finansieringen för yrkesutbildningen genomförs en del genom minskade elevmängder och stöd, trots att regeringen samtidigt genom ungdomsgarantin strävar efter att fler ungdomar ska studera. Sannfinländarna godkänner inte att utbildningen på andra stadiet förfaller. En högkvalitativ gymnasieutbildning stödjer kompetensutvecklingen och yrkesutbildningen höjer yrkeskompetensen och utvecklar på

så sätt arbetslivet. Som en följd av resursbristen hotas undervisningspersonalen av uppsägningar och närundervisningen bantas ner. Utbildningen på andra stadiet måste tillförsäkras tillräckliga resurser för att utbildningens kvalitet inte ska bli lidande.

Som en följd av omstruktureringsarna inom arbetsmarknaden ökar behovet av omskolning. Också det talar för att en hög kvalitet på yrkesutbildningen är viktigt. Läroavtalsutbildningen utnyttjas för lite i Finland trots att den är en bra väg till behörighet i många yrken. Den erbjuder studerande möjligheten att få yrkeskompetens genom praktiskt arbete, med stöd av teoristudier. Detta är till fördel för både den studerande och arbetsgivaren. De studerande kan direkt tillämpa det de lärt sig i praktiken och arbetsgivaren kan skola in blivande arbetstagare redan under studierna. Dessutom kan läroavtalsutbildning vara en bra väg till behörighet för många som inte finner det naturligt att bara plugga kunskap ur böcker. Sannfinländarna anser det viktigt att öka läroavtalsutbildningen. Läroavtalsutbildning är ett vettigt sätt att utbilda yrkesfolk för behoven i olika branscher. Finansieringen enligt budgetpropositionen stöder inte utvecklingen av läroavtalsutbildningen tillräckligt.

Åtgärda mögelskolorna

Sannfinländarna vill också uppmärksamma att mögelproblem är beklagligt vanliga i skolorna. Målsättningen måste vara att inte en enda elev eller lärare exponeras för allvarliga hälsorisker i skolan. Mögelproblem i skolor måste åtgärdas så tidigt som möjligt. Det sparar också in i hälsovårdskostnader. De sparbeting som staten vältrar över på kommunerna försinkar restaureringen av undervisningslokaler. Därför behövs mer anslag för att avhjälpa problem med inomhusluften. Att överföra statsunderstöd för läroanstalternas anläggningskostnader till momentet för kommunal basservice kan få negativa följder för reparationen av mögelskolor. Sannfinländarna godkänner inte besparingar på bekostnad av människors hälsa.

Kvaliteten på undervisningen i universiteten och yrkeshögskolorna måste säkras

Att satsa på de finländska universitetens och yrkeshögskolornas verksamhet är viktigt för vårt lands konkurrenskraft. Både universitet och yrkeshögskolor måste garanteras tillräckliga resurser att upprätthålla och utveckla sin undervisning och forskning. Bara den vägen går det att säkerställa kvaliteten på vår inhemska undervisning och forskning och att få fram kompetent arbetskraft för både privat och offentlig sektor i framtiden.

Fritt bildningsarbete

Det fria bildningsarbetet spelar en stor roll i att främja finländsk utbildning och kompetens. Dessutom arbetar läroanstalterna inom fritt bildningsarbete kostnadseffektivt. Budgetpropositionen har inte beaktat vilken roll folkhögskolor, medborgar- och arbetarinstitut, studiecentraller, sommaruniversitet och utbildningscentra för motion och idrott, som alla rymmer under beteckningen fritt bildningsarbete, har spelat för att främja vår bildning och kultur. Det fria bildningsarbetet måste tillförsäkras en fortsatt verksamhet genom att tilldelas tillräckliga anslag. Det innebär stöd för ett livslångt lärande i Finland.

För den finländska kulturen

Ett av regeringens kulturpolitiska mål är att stärka sysselsättningen inom de skapande branscherna. Författarnas ställning i Finland är jämförelsevis svag trots att deras insats är betydande för den finländska litteraturen och därigenom

den finländska kulturen. Utöver bokförsäljningen står utlåningsersättningen för en viktig del av författarnas inkomster. Ändå får författarna i Finland avsevärt lägre ersättningar än kollegerna i till exempel Sverige, Norge och Danmark. De låga utlåningsersättningarna försvagar de finländska yrkesförfattarnas försörjning och försvagar på så sätt den finländska litteraturens ställning. Det är skäl att notera att till exempel de bibliotek som betjänar forskning och undervisning står helt utanför ersättningssystemet, trots att de varje år lånar ut över 20 miljoner verk. Den höjning på 150 000 euro av utlåningsersättningarna som föreslås i 2015 års budget räcker inte för att lyfta nivån på ersättningarna till den nordiska nivå som riksdagen upprepade gånger har förutsatt.

Mer motion ger bättre samhällsekonomi

Att tillägna sig en rörlig livsstil som ung förebådar en rörlig livsstil också som äldre. Att röra på sig förbättrar hälsan och medför omfattande besparingar för samhällsekonomin genom mindre hälsovårdskostnader och genom att främja arbetshälsan. Därför måste särskilt motion bland barn och ungdomar ges stöd. Rådgivningar, daghem och skolor är platser där rörlighet kan främjas. Också idrotts- och motionsföreningar är viktiga.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet bör beakta det ovanstående.

Helsingfors den 17 oktober 2014

Ritva Elomaa /saf
Kimmo Kivelä /saf
Mika Niikko /saf